

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ.ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਜਾਮ. ਚਤਰ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ-ਜਵਾਬਦਾਰ।

1949 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 145

ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕ (ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ (1925 ਦਾ IV), ਸੈਕਸ਼ਨ 3, 10, 11, 12—ਇਸਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼—ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ—ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ—ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਵਾਲ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਧਿਰ ਸੀ—ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ—ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ—ਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਭੌਤਿਕ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ—ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (1908 ਦਾ ਐਕਟ V) ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ—ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਕੇਸ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

1918 ਦੇ ਐਕਟ, VI (ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ) ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜਗਰਾਉਂ, ਮਿਤੀ 19 ਅਪ੍ਰੈਲ 1949, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ।

ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਐਨ ਐਲ ਵਡੇਹਰਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ. 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 1942 ਨੂੰ ਜਮਾਂਦਾਰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਡੈਕਲਾਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਉੱਠੀ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਬੋਝਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬੋਝਾ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਾ ਤੱਥ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ ਅਤੇ ਬੋਝਾ ਸਿੰਘ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈ ਦੇ ਉਲਟ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਇੰਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਇੰਡੀਅਨ ਸੋਲਜਰਜ਼ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 5 ਨਵੰਬਰ 1947 ਨੂੰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਜੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਲ 1942 ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨ 30 ਮਾਰਚ 1948 ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਫਿਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 28 ਅਕਤੂਬਰ 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ 5 ਫਰਵਰੀ 1949 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 5 ਫਰਵਰੀ 1949 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ, ਸਰਦਾਰ ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜਗਰਾਉਂ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਲਈ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸੇ ਦਿਨ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਠਿਕਾਣਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਜਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਰਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਸਾਹਮੁੱਢੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਚਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਅਰਥਹੀਣ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਖੁਦ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ”

ਹੁਣ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਉੱਠੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 1 ਨਵੰਬਰ 1948 ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸਨ।

ਚਤਰ ਸਿੰਘ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ 30 ਮਾਰਚ 1948 ਨੂੰ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ 5 ਫਰਵਰੀ 1949 ਨੂੰ ਰੈਜਿਸਟ੍ਰੀਕੇਟਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ, ਮੁਦਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ:

(1) ਕੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

(2) ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਤੇ 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਅਤੇ 5 ਫਰਵਰੀ 1949 ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 1949 ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਮੇਜਰ ਅਤੇ ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਨਾਬਾਲਗ, ਹੁਣ 1918 (ਪੰਜਾਬ) ਦੇ ਐਕਟ VI ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਅਧੀਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 1949 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਨੰਬਰ 2 ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਖੋਜ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 5 ਫਰਵਰੀ 1949 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ 30 ਮਾਰਚ 1948 ਅਤੇ 5 ਫਰਵਰੀ 1949 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰ, ਜਿਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 28 ਅਕਤੂਬਰ 1948 ਨੂੰ ਪਲੇਂਟ ਦੀ ਸੇਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਬੇਘਾ ਸਿੰਘ ਦੀ 6 ਅਕਤੂਬਰ 1948 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਮੁਦਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਸੇਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਦਈ ਨੇ ਪਲੇਂਟ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਹਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ। ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੇਘਾ ਸਿੰਘ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਬੇਘਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, 26 ਨਵੰਬਰ 1948 ਨੂੰ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਰਿਕਾਰਡ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਨੇ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ, 1942 ਦੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 136 ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 1 ਨਵੰਬਰ 1948 ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਰਮੀ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਫਸਰ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੰਬਰ 14521 ਆਈ.ਓ.ਜੇਮ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਗੋਰਸੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਆਪਣੀ ਯੂਨਿਟ 1|14 ਵੀਂ ਪੰਜਾਬ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਨਾਲ 6 ਮਾਰਚ 1941 ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ (ਦੂਰ ਪੂਰਬ) ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ 15 ਫਰਵਰੀ 1942 ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਮਿਲਣ

ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1 ਨਵੰਬਰ 1948 ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੰਨਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੈਕੋਰ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। "

ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

“ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 10 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸਿਪਾਹੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਜਾਂ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੂਚਨਾ ਉਸਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪੁਆਇੰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੁਆਇੰਟ ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ। ”

ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

- (i) ਕੀ ਸਿਪਾਹੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ;
- (ii) ਕੀ ਸਿਪਾਹੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ;
- (iii) ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ; ਅਤੇ
- (iv) ਉਹ ਤਾਰੀਖ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੂਚਨਾ ਉਸਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ।

ਹੁਣ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਦਾ “ਨਿਰਮਾਣ” ਸਬੂਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਪਾਹੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦਾ ਪਾਠ ਪੁਆਇੰਟ ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਉਠਾਈ ਗਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਧਾਰਨਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਜਾਂ 11 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨੱਥੂ ਲਾਈ ਵਡੇਹਰਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਜਾਂ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। . ਫਿਰ ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਆਖਰੀ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਜੇ ਨੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ, ਜੇਕਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪੁਆਇੰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਦਾ। . ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਵਿਕਲਪਿਕ ਹੈ। ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਮ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰੱਲੀਆ ਰਾਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1) ਵਿੱਚ ਬੇਵਨ-ਪੈਟਮੈਨ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਰਾਏ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਭੌਤਿਕ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। .

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਮੁਦਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 5 ਨਵੰਬਰ 1947 ਨੂੰ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ 1942 ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। ਉਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਵੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ, ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹੁਕਮ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ, ਮੈਂ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 1949 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 26 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
(ਅਨੁਵਾਦਕ)